

Výsadou demokracie je možnost vyměnit vládu, říká senátorka Marvanová Kordová

foto: Jakub Mračno, PrahaIN.cz/Hana Kordová Marvanová

ROZHOVOR: „Neměli bychom vyvolávat strach, že když dojde ke střídání u moci, tak to znamená konec demokracie. V České republice máme dostatek pojištěk,” řekla serveru PrahaIN.cz senátorka a pražská zastupitelka Hana Kordová Marvanová (nezávislá zvolená s podporou Spolu pro Prahu).

Na mezinárodní i domácí politické scéně došlo a dochází k výrazným změnám. Sledujete neklid, který tento vývoj provází?

Samozřejmě. Je zcela jasné, že se mění celosvětový řád. Koneckonců změny už jsou vidět ve světě i ve Spojených státech amerických. Existují také různá hnutí, s různým stupněm vlivu, která požadují zásadní změny. A také je tady hrozba z Ruska, tomu se ale moc nedivím. Jako výraznou hrozbu jsem vnímala Putinovo Rusko dávno před začátkem války na Ukrajině. Když Putin nastoupil po Jelcinovi, tak se objevilo množství varovných informací. Například o tom, jakým způsobem se zbavuje politických protivníků, jak likviduje jemu nepřátelské osoby a podobně. Skutečnost, že existuje vážná hrozba z Ruska, je realitou. Obávám se, že tady bude i v nejbližších desetiletích. Této skutečnosti se musíme přizpůsobit. Jsou tady také další velmoci, USA a Čína. To nás zcela pochopitelně nutí zůstat pohromadě jako silný kontinent, jako Evropa. Současnému chaosu bychom se neměli poddat. Přiznám se, že když Donald Trump říká každý den něco jiného, tak už to téměř nevnímám, taková je současná politika USA. My musíme především myslet na to, aby Evropa představovala stabilní a bezpečný kontinent, aby držela pohromadě a řešila svoje problémy, které zhoršují její postavení ve vztahu k velmocím. Pro nás je důležité, že jsme součástí širokého evropského bloku.

Politická scéna a situace u nás doma. V čem vidíte největší příčiny současného stavu na politické scéně a ve společnosti? Začalo to už v 90. letech?

V devadesátých letech jsme říkali, že pokud demokraté a demokratické strany budou dělat chyby, tak bude důležité, co z nich vyvodí. Zda se chyby napraví, nebo zametou pod koberec. A že pokud chyby nebudou řešeny, tak strany, které jsou u moci, si zakládají na to, že budou odstaveny a na jejich místo přijde někdo jiný. A to se stalo. Ostatně je to v demokracii normální. Filozof Karl Popper vždy říkal, že nejdůležitější na demokracii není možnost lidí zvolit si vládu, ale možnost tu vládu také změnit. V demokracii nemá nikdo moc zaručenou napořád. Neměli bychom vyvolávat ve společnosti strach, že když dojde ke střídání u moci, tak to znamená konec demokracie. Naopak. Samozřejmě, může se stát, že si lidé zvolí špatně. Dokud ale máme platnou Ústavu ČR, základní státní instituce, veřejnoprávní i soukromá média, tak si myslím, že máme dostatek pojištěk pro to, aby v České republice existovala parlamentní demokracie a právní stát.

Ovšem některé politické formace tvrdí, že po volbách zruší veřejnoprávní média, sníží počet zákonodárců, zruší Senát.

Ano, četla jsem to. Mám opačný názor. Jsem pro zachování veřejnoprávních médií, protože si je platí občané. Zatímco soukromá média financují různé finanční a ekonomické skupiny. To nekritizují, ale je to realita. Proto musí existovat i jiná média, která nejsou závislá pouze na zisku. Neobávám se jejich zrušení. Společně s kolegy bychom v Senátu, a nejen v něm, udělali všechno pro to, abychom přesvědčili občany o jejich významu. Pokud jsme s nimi nespokojení, je potřeba je zlepšit. A zavést třeba větší kontrolu hospodaření. Stejně tak je nesmyslný nápad zrušit Senát. Jsem zásadně proti. Protože představuje princip jistých brzd a protiváhy, aby nikdo ve státě neměl absolutní moc. Reprezentace v Senátu se střídají a podle toho Senát rozhodoval. Je to pojistka, která hlídá parlamentní demokracii.

Věříte na argumenty?

Samozřejmě, poslouchám a čtu různé názory, i názory hnutí Stačilo!, spolku Svatopluk a dalších a snažím se být neustále v obraze. Nesouhlasím s nimi a zároveň si myslím, že existuje dost argumentů, kterými lze přesvědčit veřejnost, že jejich návrhy a názory nejsou přínosem pro náš stát i společnost. Například paní Maláčová v jakémsi rozhovoru řekla, že by chtěla zrušit Senát, protože je v něm zastoupeno příliš mnoho senátorů z vládních stran a vrací málo zákonů, protože podporuje vládu. Paní Maláčová ale zapomíná, že rozložení sil v Senátu bylo určeno výsledky voleb a není to napořád. Senát se obměňuje po třetinách a funguje jako brzda proti vládě absolutní většiny. To je nejlepší ochrana proti diktaturám, proti oligarchii a nejlepší ochrana svobody. Všechny brzdy a pojistky, jako je třeba Ústavní soud ČR, jsou důležité v tom, že nikdo nemá v rukou absolutní moc, proto jsem byla a jsem zastáncem Senátu. Dokonce jsem byla zastáncem toho, aby měl v Ústavě ČR větší pravomoci, než kterými disponuje. Samozřejmě jsou uskupení, která mají právo říkat, že mají jiný názor. Jsem pro otevřenou diskusi o těchto věcech, ale můj názor je jednoznačný.

Bývalý premiér Petr Pithart nám v rozhovoru řekl, že je zneklidněn aktivitami Svatopluku. Sledujete tento spolek?

Ano. A také si pamatuji, že Petr Drulák mě už mnoho let zpátky překvapil, když ještě jako náměstek ministra zahraničí bagatelizoval praktiky režimu v Číně, který brutálně pošlapával lidská práva. Členkou Svatopluku je také třeba ekonomka Ilona Švihlíková. Seznamuji se ráda s názory, i s těmi, se kterými nesouhlasím. Oni říkají, že chtějí svrhnout současný systém. Nevysvětlili ale, jakou formu vlády si představují. Neříkají, jaký systém by chtěli u nás zavést. Jednoho diktátora? To je přece nesmysl. Absolutní moc je katastrofální chyba. Podívejme se na Slovensko, kde je mnohem bouřlivější vývoj. Tam nemají založené pojistky, které vládce u moci brzdí. Nesouhlasím s tím, co chce spolek Svatopluk. Myslím, že máme k dispozici dostatek argumentů na podporu současného systému. Parlamentní demokracie a právní stát s pojistkami kontroly moci a střídáním vlád je ze všech řešení to nejméně špatné. Za tím si stojím. A také věřím našim občanům České republiky. Myslím, že jsou rozumní a velmi dobře chápou, o co jde.

Byla jste do Senátu zvolena jako nezávislá zvolená s podporou Spolu pro Prahu. Jste spokojena s výkonem vládního kabinetu?

Zahraničně-politická orientace vlády je v pořádku a myslím, že to stejně vnímá i většina lidí, tedy směřování na západ a pomoc Ukrajině. Občas se ale vláda chová trochu chaoticky. Jsou věci, které byly potřebné a je dobře, že k nim došlo. Třeba reforma sociálních dávek. Superdávka, do které se konečně zakomponoval princip majetkového testu, aby sociální dávky nepobírali lidé, kteří je nepotřebují, což pak znemožňuje pomoc potřebným. Ale i tento zákon má své chyby, které je třeba postupně napravovat, aby nedopadla negativně například na osoby, které pečují o rodinného příslušníka. Měla být razantnější konsolidace veřejných financí, protože zadlužení je obrovské. Místo odstraňování zbytečných regulací přibývají úředníci a další tituly pro mandatorní výdaje a nové výdaje. Jsou zákony, které se prosazují narychlo, nedostatečně prodiskutované, ty pak způsobují lidem problémy. Třeba novela občanského zákoníku, která mění rodinné právo. Dostali jsme velké množství připomínek od odborné veřejnosti i justice, které nebyly zohledněny. To množství zákonů, které se protlačilo velkou rychlostí, se ale snad bude novelizovat, protože by to mohlo mít vážné dopady třeba do života dětí a rodin. V rámci zákonů se moc nezvažuje, že se přijímají nové a nové regulace. Od pravicové vlády bych očekávala mnohem méně regulací a mnohem méně norem. Myslím si, že to je i v rozporu s hodnotovým směřováním politických subjektů, které jsou ve vládní koalici. To mi vadí. Měl by se nechat větší prostor pro svobodné rozhodování lidí.

Kritizovala jste také nový elektronický registr eTurista. Proč?

Proti tomu se snažím bojovat dva roky. Registr navazuje na nařízení Evropské unie. Jenže my jsme si k tomu přibalili ještě další věci. Podle nařízení EU má vzniknout celoevropská evidence ubytovacích jednotek přes digitální platformu. Podle mě to Evropský parlament to neměl vůbec schvalovat. Mohlo to zůstat regulováno na národní úrovni podle běžných živnostenských zákonů. Evropa si ale vymyslela společnou regulaci v podobě, že každé ubytovací místo bude mít unikátní číslo a na národní úrovni vznikne celostátní elektronická evidence. Naše Ministerstvo pro místní rozvoj připravilo zákon, který stanoví, že vznikne na národní úrovni nový registr a že v něm budou nejen ubytovací jednotky, ale i všechny penziony, hotely a pokoje. A že tam budou zaneseny nejen osoby, které to provozují, ale i ubytovaní hosté, že to bude takový „centrální mozek lidstva“. Na to konto budou přijati noví státní úředníci, kteří budou registr spravovat. To je absurdní.

Sledujete předvolební průzkumy?

Ano, ale беру je s rezervou. Po volbách se vždy ukázalo, že průzkumy se těžce mýlily. Pokud jde o úspěch a neúspěch těch nebo oněch stran, může volební klání dopadnout jakkoli. Ve prospěch vládní koalice, nebo ve prospěch opozice. To nevíme. A také nevíme, kolik stran se do Sněmovny dostane. Překvapuje mě, že všichni vytvářejí koalice, když to zároveň nejsou koalice. Proto jako právník přemýšlím nad tím, zda nejde o porušení volebního zákona. Prezентují se jako uskupení více stran. Mám vážné pochybnosti o tom, zda je to v souladu s volebním zákonem a s ústavou. Ovšem, to je věc soudů a úřadů, které o tom mohou rozhodnout.

Pokud by účast ve volbách byla nízká, může dojít i k určitým povolebním překvapením?

Za určitých okolností k tomu dojít může. Teď přihlížíme tomu, že například komunisté mají znovu možnost se vrátit. Uvidíme ale, jak volby dopadnou.

Před listopadem 1989 jste byla aktivní disidentka. Byla jste odsouzena a půl roku jste byla ve vězení. K nepodmíněným trestům byli také odsouzeni někteří vaši přátelé. Jaké jsou vaše pocity, když dnes vidíte snahy některých skupin o destrukci demokratického systému?

Přiznám se, že občas je mi to líto. Na druhé straně jsem si vědoma skutečnosti, že nikdo nemá pravdu propachtovanou napořád. Jako disidentka jsem to vnímala tak, že jsme žili a stávali se dospělými v době, kdy už u nás komunismus končil. Už tehdy, když jsem seděla v cele na Ruzyni, jsem si uvědomovala, že lidé v padesátých letech nebo třeba za druhé světové války na tom byli mnohem hůř a někteří obětovali i svůj život. Brala jsem to jako povinnost zachovat se v dané chvíli slušně a morálně, že nemohu jen přihlížet tomu, že jsou tady lidé perzekvováni, vězněni a předtím byli popravováni za to, že byli nepohodlní. Teď také přicházejí nové časy a opět si vyžadují nějaký postoj, i morální. To znamená, pokud se děje nějaká nepravost, tak se proti ní musím postavit. Je to pořád o tom samém. Pokud budeme laxní k tomu, co jste zmínil, tak se to bude dít o to víc, než když proti tomu budeme bojovat.

V listopadu 89 jste patřila k aktivním zakladatelům Občanského fóra.

Ano. To byly velmi bouřlivé časy. Dodnes také vzpomínám na velký střet v Občanském fóru. Patřila jsem mezi antikomunistickou část, která žádala, aby byla zakázaná komunistická strana. Nikoliv ze msty, ale proto, abychom budovali spravedlivou společnost a právní stát. Patřím mezi ty, co si dodnes myslí, že se stala jedna z největších chyb tím, že nebyla zakázaná komunistická strana. Nešlo o členy KSČ, jistě by se dál sdružovali v nějakých uskupeních. Ale pro mě je komunismus a nacismus postavený na stejnou úroveň. Tak jako byla po druhé světové válce zrušena a zakázaná nacistická strana (NSDAP), tak měla být u nás zakázaná a zrušená komunistická strana. Teď se ukazuje, že neměli pravdu ti, kteří říkali, že zmizí sami od sebe. A bylo přijato takové to, „co jsme si, to jsme si“ a nic si nebudeme vyčítat. Ale to vzhledem ke zločinům, které se u nás staly, nejde. Jsem zastáncem toho, že za zločin musí přijít trest kvůli spravedlivé satisfakci vůči obětem. Pokud se to nestalo, tak je to pohrdání těmi oběťmi. Je to bagatelizace i těch největších zločinů.

I dnes?

Samozřejmě. Teď mnoho lidí říká, že už je to jedno. Není to pravda a není to jedno. Jenom se rozhlédněte kolem nás. Táhne se to s námi pořád. Právě proto, že nebyla zakázaná komunistická strana, která i po listopadu mohla dále těžit ze svého majetku, měla vybudovanou gigantickou organizační strukturu a měla proti všem demokratickým stranám obrovský náskok. Nezměnili, nikdy neuznali a neomluvili se za komunistické zločiny a neříkají lidem, co všechno by udělali, pokud by se opět dostali k moci. Jsou pořád stejní. Měli bychom být velmi ostražití. V roce 1946, než vyhráli volby, také občanům neříkali pravdu o tom, co všechno nastolí. Lidé je volili a netušili, co je čeká. Mým prarodičům znárodnili obchod a sebrali jim pozemky do družstva. Pokud by současní komunisté dělali například to, co nyní Putin dělá v Rusku, tak to by byla opravdová hrozba. Věřím, že to lidé u nás nedovolí. A zároveň jsme součástí demokratického společenství, patříme do jiné sféry vlivu, než jsme patřili po druhé světové válce. To ale neznamená, že budeme toto nebezpečí podceňovat. Byli bychom sami proti sobě.

Bývalý plukovník BIS a váš někdejší kolega z disentu František Stárek upozornil na to, že si u nás Rusko vytvořilo rozsáhlou agenturní síť. Ta se pak aktivizovala jako takzvaná pátá kolona. Velmi aktivní je od začátku války na Ukrajině. Sledujete její činnost?

Ano, velmi pozorně. Je evidentní, že se Rusové snaží jejím prostřednictvím ovlivňovat, jak se domnívají, „jejich“ sovětský prostor. A nebuďme naivní. Všemi prostředky se tento prostor, který sahá až na hranici s Německem, snaží znovu ovládnout. Samozřejmě také využívají moderní digitální technologie a sociální sítě. Jejich možnosti jsou obrovské. I ti, co zůstávají v pozadí, mohou ovlivňovat, co se k nám dostává. To jsou úplně nové hrozby.